

WORKSHOP ZAMĚŘENÝ NA SYSTÉM SOCIÁLNÍCH
SLUŽEB

PROMĚNY V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH

Otrokovice
10. září 2009

Bc. Pavel Polák
Naděje Otrokovice

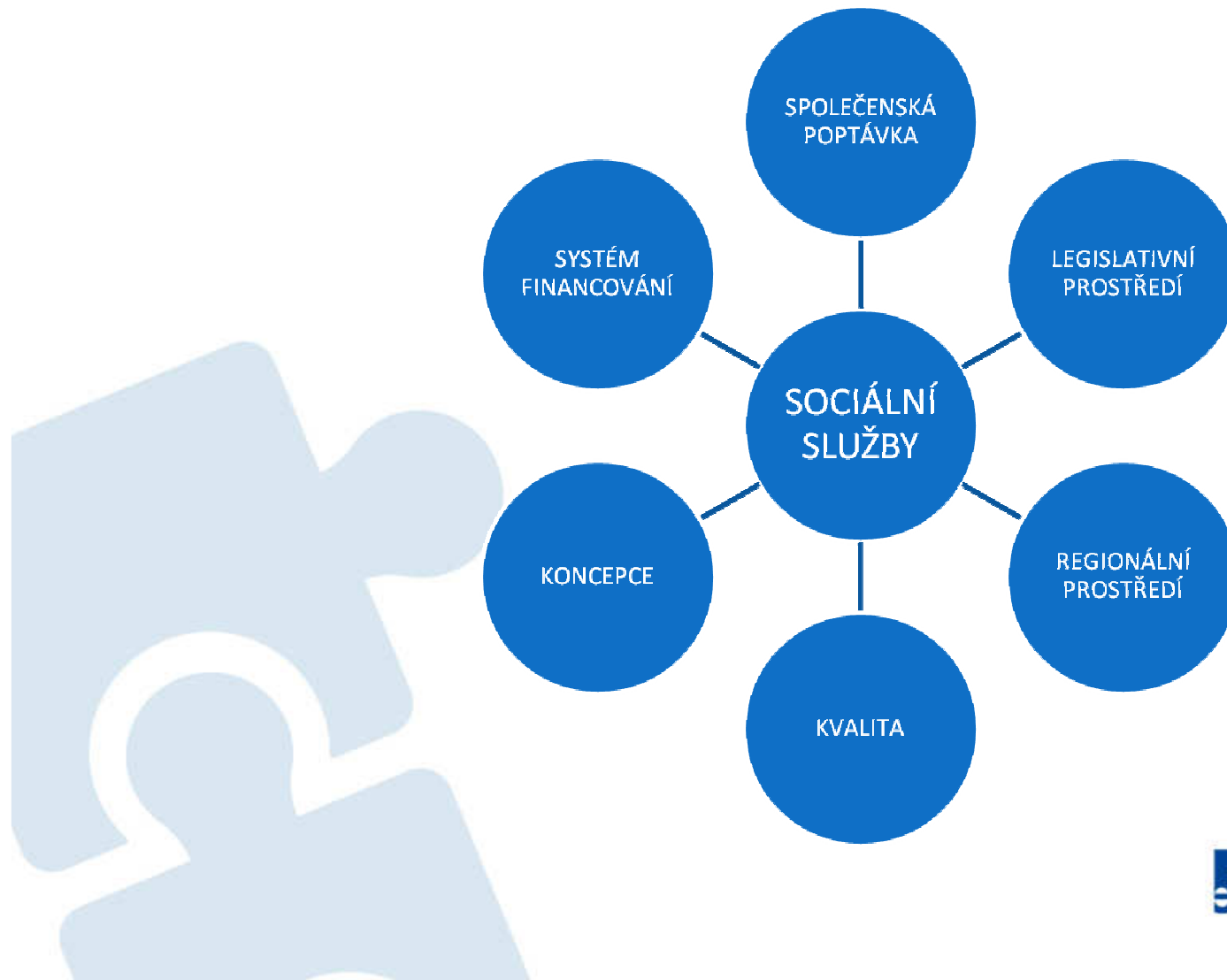
Proměny posledních desetiletí

- **2. polovina 20 st.** – důraz kladen na ústavní péči (autokratický rigidní systém), pečovatelskou službu a poradenství. Neexistoval prakticky žádný rozvoj sociálních služeb. Financování probíhalo centrálně – bez vize a koncepce.
- **Po roce 1989** – zákon o životním minimu a o sociální potřebnosti. Dochází ke vzniku řady sociálních služeb, a to především v rozvíjejícím se **nestátním neziskovém sektoru** (především občanská sdružení a církevní zařízení) a k proměnám v „ústavních zařízeních“ .
- Formulování standardů kvality sociálních služeb (nezávazný charakter) první dobrovolné inspekce 2001 – 2002

Proměny posledních desetiletí

- práce na nových návrzích systému sociální pomoci započaly v roce 1994
- v roce 2006 byl přijat nový zákon o sociálních službách
- zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách vstoupil v platnost 1. 1. 2007

Formativní prostředí sociálních služeb (hlavní vnější vlivy)

Společenská poptávka (základní východiska)

PRINCIPY SOCIÁLNÍ POLITIKY

- princip sociální spravedlnosti
- princip sociální solidarity
- princip subsidiarity
- princip participace

Legislativní prostředí

Zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách přináší prostředí právní jistoty pro zadavatele, poskytovatele i uživatele sociálních služeb.

Nejdůležitější principy:

- individualizace
- akcent na zachování přirozeného prostředí uživatele
- aktivační charakter
- dodržování práv příjemce služby
- příspěvek na péči

Legislativní prostředí

Nejdůležitější principy:

- kategorizace a vymezení činností jednotlivých služeb
- smluvní vztah mezi poskytovatelem a uživatelem
- registrace a kontrola kvality
- kvalifikační požadavky pro výkon pracovníků

System financování

- princip vícezdrojového financování (úhrady od uživatelů, dotace ze státního rozpočtu, kraje a obce, další zdroje – strukturální fondy EU, zdravotní pojišťovny, nadace atd.)
- vazba financování (nejen) ze státního rozpočtu na střednědobý plán rozvoje sociálních služeb

PROBLEMATICKÉ OBLASTI

- dotace na jeden rok je bariérou strategického plánování poskytovatele
- systém vykazuje průběžnou nestabilitu – služby jsou na počátku roku podfinancovány – několik vln dofinancování v závislosti na politickém vyjednávání (v roce 2008 poslední vlna v prosinci)
- individuální projekty krajů na vybrané služby sociální prevence – v ZK 2,25 let – je stanoven minimální objem a kvalita, rozhodujícím parametrem je cena v systému veřejných zakázek; vítězí levnější

System financování

PROBLEMATICKÉ OBLASTI

- příspěvek na péči je určen jejímu příjemci a častá otázka zneužití příspěvku na péči je spíše filozofická – je odvozena od nenaplnění předpokladu jeho návratu do systému financování sociálních služeb (příjemci příspěvku jsou absurdně obviňováni)
- na úhradu nákladů péče registrovaným poskytovatelům sociálních služeb je příspěvek na péči použit v méně než jedné třetině, ovšem postupně se tento podíl zvyšuje (zdroj MPSV)
- v roce 2008 činily úhrady uživatelů ve službách sociální péče 8,44 mld. Kč z celkového objemu nákladů 18,56 mld. Kč (45%). V roce 2009 je předpoklad 9,03 mld. úhrad uživatelů z předpokládaných nákladů ve výši 20,9 mld. Kč (43%) (zdroj MPSV)

System financování (příspěvek na péči)

Varianty MPSV k docílení optimalizace v nakládání s příspěvkem na péči v rámci novelizace zákona

- Precizovat účel příspěvku na péči, tj. příspěvek je určen na úhradu sociálních služeb nebo na pokrytí nákladů spojených s péčí jiné osoby
- Vytvořit podmínky pro intenzivnější kontrolu využívání příspěvku
- Regulovat výši příspěvku podle chování osoby, tj. ocenit využití sociální služby (v I. stupni)

(zdroj MPSV)

System financování

*„MPSV do dnešního dne nezpracovalo Národní plán rozvoje sociálních služeb, což mu již tři roky ukládá § 96 zák. 108/2006 Sb. Nemá tedy údaje o rozsahu potřebných sociálních služeb ani údaje o skutečném výkonu a efektivnosti a kvalitě poskytovaných služeb jednotlivými poskytovateli. Bez těchto údajů nelze ani zdůvodnit skutečně potřebnou částku na sociální služby z veřejných zdrojů ani jakoukoli stanovenou částku efektivně rozdělit.“ (zdroj – **Analýza nedostatků pravidel dotačního řízení MPSV - UZS ČR**)*

System financování

citace z dopisu pana ministra Šimerky panu prezidentovi
Unie zaměstnavatelských svazů ČR

*„Pokud jde o sociální služby, považuji za zcela nepřijatelné,
aby v návrhu státního rozpočtu na příští rok zůstala
„nula“.“*

Úlohou poskytovatele je nepřenášet existencionalní nestabilitu na uživatele služby, ale hledat cesty k „důstojnému přežití“ a „střízlivě optimisticky“ hledat východiska pro budoucnost...

Koncepce (vize)

- Ve všech obcích zapojených do KPSS jsou dostupné komplexní sociální služby, které reagují na individuální potřeby osob se zdravotním postižením, seniorů a nezaměstnaných vyžadujících zvláštní podporu. Služby zajišťují cílovým skupinám pocit jistoty a bezpečí, integraci do společenského prostředí a podporu pečujícím osobám. (Mikroregion Otrokovicko)
- Efektivní, kvalitní a dostupné sociální služby poskytované ve Zlínském kraji osobám v nepříznivé životní situaci s cílem zabránění jejich sociálnímu vyloučení a podporující co nejvyšší kvalitu života. (Zlínský kraj)

Koncepce (zdroje a východiska)

- proces komunitního plánování sociálních služeb na úrovni obcí (zákon neukládá)
- proces střednědobého plánování rozvoje sociálních služeb na úrovni krajů
- systémová propojenost obou procesů
- nastavení systému měrných ukazatelů (benchmarking – projekt ZK) a jejich propojení s kvalitou, náklady a zdroji. Bude možné vnést do systému unikátnost služeb, prostředí, subkategorií cílových skupin atd.?
- **precizní stanovení metodologie zpracovávání plánů s ohledem na validitu zjišťování potřeb uživatelů sociálních služeb a potencionálních uživatelů služeb a metodu jejich prioritizace**

Kvalita

- Kodifikace standardů kvality je jednou z nejvýznamnějších změn, které zákon přinesl
- Prověřovat kvalitu prostřednictvím inspekce je správné.
- Jedná se o „divokou humanizaci“ (JUDr. Kaplan)? Jedná se možná o nešťastně zvolenou formu a proces inspekcí
.....
- Jak je to s prověřováním kvality (existují kapacity)? Plán inspekcí ZK na II. pololetí 2009 – 17 služeb. Registr poskytovatelů udává celkem 326 služeb se sídlem na území ZK.

Kvalita

- „*Žádné administrativní opatření nemůže vnést kvalitu na nedostatkový a nedokonalý trh.*“ (Ing. Vladimír Hanzl)
- Tam, kde nefunguje zdravý trh, musí existovat náhradní řešení.
- **Byrokratický model** kontroly a přemýšlení o ní– státní kontrola – ve snaze uspět dojde k řadě formálních zlepšení s nízkou mírou udržitelnosti.
- Marketingový model a přemýšlení – poskytovatel nepřemýšlí o tom, jak dopadne „kontrola“, ale co potřebuje a jak se cítí jeho „zákazník“.

Filozofie pojetí zaměření na kvalitu je zodpovědností poskytovatele. Pokud mu o ni skutečně jde, není pro něj oprávněnost a kompetentnost inspekce až tak podstatnou otázkou.

Dopady na uživatele - sumarizace

OK

- právní jistota
- příspěvek na péči – svoboda rozhodnutí v jeho využití
- větší akcent na kvalitu služeb
- jsou definována práva uživatele a smluvní podmínky s poskytovatelem
- akcent na terénní a ambulantní služby

KO

- nedostatečná místní dostupnost služeb
- nedostatečná finanční dostupnost některých služeb
- sekundární dopady vyplývající z nestability (omezování kvality a rozsahu služeb ve snaze poskytovatelů přežít)

Dopady na poskytovatele - sumarizace

OK

- prostředí právní jistoty
- standardy kvality sociálních služeb
- rozvoj procesu komunitního plánování sociálních služeb a s tím související komunikace se zadavateli a otevření nového prostoru komunikace s uživateli

KO

- **nestabilita financování služeb (existenční nejistota)**
- neohleduplná politická komunikace mezi úrovní centrální (zákonodárné a exekutivní) a lokální – příkladem je hluboká krize finančního zajištění sociálních služeb 2009
- nedostatečná kontrola kvality (hledání optimálního modelu)
- Ještě stále podceňování této oblasti

Prostředí v Mikroregionu Otrokovicko velká kvalitativní proměna díky procesu KPSS

Pro poskytovatele

- možnost komunikovat se zadavatelem
- možnost být kritický a uplatňovat připomínky
- vysoká míra zapojení
- podpora inovativních projektů poskytovatelů
- podpora rozvoje a tvůrčího přístupu poskytovatelů (příkladem je například tento workshop v rámci projektu mezinárodní spolupráce)

Pro uživatele

- možnost se kriticky vyjádřit
- relativně velmi dobrá místní dostupnost nejdůležitějších služeb
- aktivní zapojení do procesu plánování služeb
- možnost ovlivňovat oblasti související – například bezbariérovost
- podpora kritického tvůrčího přístupu – možnost srovnávat, rozvíjet se, vzdělávat se

Děkuji za pozornost.

Bc. Pavel Polák

Naděje Otrokovice

polakpavel@centrum.cz

Tel.: 577 925 140